

Geurambassadeur: 'Ik probeer altijd mensen net iets bewuster te maken van hun omgeving'

za 4 apr, 07:00 · leestijd 8 minuten [Portret](#) [Zaterdagportret](#) Voorlezen

Claudia de Vos in haar kosmische ei.Foto's: © Foto Miché / Bastiaan Miché

Wanneer Claudia de Vos zichzelf aan anderen voorstelt als 'geurambassadeur', leidt dat altijd wel tot een gesprek. Een van haar meest recente werken, het kosmische ei, is eveneens zo'n gespreksonderwerp. In dit geurkunstobject kunnen mensen zichzelf terugtrekken en even helemaal naar binnen keren.

Het gesprek met de 61-jarige Hilversumse, moeder van twee dochters en oma van twee kleindochters, vindt daarom niet plaats in haar atelier in het Raadhuiskwartier, maar in de villa Berg en Dal in Baarn - onderkomen van het Apostolisch Genootschap. Haar hond Chouffe, vernoemd naar het bekende bier, ligt op de vloer. In deze ruimtes staat het levensgrote ei, gemaakt van wilgentenen met daarin wol dat afkomstig is van lokale schapen. "Ik heb dit gemaakt naar aanleiding van het project waar ik vijf jaar artist in residence ben. Dat project heet [Existential Challenges of Planetary Health \(ECoPH, red.\)](#),

een onderzoeksproject geïnitieerd door de Vrije Universiteit van Amsterdam, waarin ik met mijn kunst mag reflecteren op hun onderzoek over hoe we onze relatie met de aarde kunnen herzien. Een voorbeeld daarvan zijn de uitdagingen rond het omgaan met onder meer klimaatverandering.”

Hildegard von Bingen, de 12de-eeuwse benedictijnse non wier holistische kruidengeneeskunde en planten kennis vandaag de dag nog steeds populair is, vormde de inspiratie voor het kosmische ei. In de villa in Baarn mogen de ECoPH-onderzoekers en bezoekers zich de komende tijd laven aan de ervaring van ‘het zijn in het Ei.’ “Hildegard von Bingen was een vrouw die leefde in een tijd dat vrouwen niets te zeggen hadden. Maar zij had van alles te zeggen. Dat vond ik super inspirerend. Zij gaf de paus ongevraagd advies bijvoorbeeld en zij heeft een klooster opgericht. Zij was een visionair, een mystica en heeft het muziekschrift uitgevonden.”

Voor de beeldend kunstenaar, die geur in haar kunst verwerkt en zich tevens omschrijft als geurpsycholoog, was met name die planten kennis interessant. “Ik was wel heel erg benieuwd hoe zij over al die verschillende planten en geuren denkt en elke keer kwam er het verhaal van het kosmische ei. Die hele visie, die zij beschrijft, gaat over hoe de aarde en de mens invloed op elkaar hebben. Dan ga ik brainwaven - een soort meditatieve toestand - en dat kosmische ei laat zich dan zien.”

Dat ei, van ruim twee meter hoog, moest een nest worden van wilgentenen. Dat werd een uitdaging, beseft De Vos. Zij had immers nog nooit met wilgetakken gewerkt. “Ik heb samengewerkt met een meestervlechter, die heeft mij op gang geholpen. Het is best wel heel zwaar werk. Er zit een ijzeren frame in met die wilgen daaromheen gevlochten.”

Het ei is omringd door doeken met daarop bladeren en gevuld met duurzaam schapenwol. Daarin hangt een heerlijke geur, zodat mensen zich even helemaal kunnen afzonderen. “Het ging mij erom dat het schapenwol was dat op een goede manier was geproduceerd. Het is ook los en als je erin zit, heb je een heel omhullend gevoel. Het idee erachter is dat de onderzoekers en anderen zich kunnen terugtrekken, gewoon om hun leven - hun vraagstuk - te doordenken. Het is dus niet voor kinderen. Het is niet een speelobject. Het is juist voor volwassenen. In je eentje ga je hierin zitten en dan ga je even laven aan de geuren. Het is om stress te releasen als het te veel wordt. Het is eigenlijk bedoeld om goed naar binnen te kunnen keren. En misschien voel je je wel herboren als je eruit komt. Dat is toch de functie van het ei; van je komt er als een ander persoon uit. Dat zou natuurlijk het mooiste zijn. (lachend, red.) Maar daar geef ik geen garanties op.”

‘Het idee erachter is dat de onderzoekers en anderen zich kunnen terugtrekken’

De Vos zegt daarbij sowieso graag te werken met een bepaalde thematiek. “Ik probeer altijd mensen net iets bewuster te maken van hun omgeving en hun verbondenheid met de natuur. Dat speelt eigenlijk altijd wel een rol in mijn werk. Je ziet in mijn werk altijd natuurelementen. Ik heb in 2020 een boek geschreven over geurpsychologie waarin ik plantenverhalen uitlegde. Dat is niet alleen een leuk verhaal, het is historie. Het gaat over cultuur, over wat het doet met je lijf en ervaringen van mensen. Het is dus vooral bedoeld ter inspiratie wat je met geur kunt doen. Dat verwerk ik dus allemaal met kunst.”

(Tekst gaat verder onder de foto)

Het kosmische ei. (Foto: © Foto Miché / Bastiaan Miché)

En inderdaad, erkent de Hilversumse, geur en kunst is een combinatie die je niet vaak tegenkomt. “Dat komt doordat geur een aantal voorwaarden heeft. Geur vervliegt in de lucht. Aan de andere kant heeft het als geen ander een directe impact op iemands herinnering. Het zet dus altijd aan tot een gesprek,

dat is het mooie ervan. Dat vind ik heel tof en je kunt het in elke situatie, of in elke werkplek, inzetten. Iedereen kent het van de sauna, van 'lekker geurtje, daar word ik lekker rustig van'. Maar je kunt het ook inzetten als er bijvoorbeeld een heel ingewikkelde vergadering is en iedereen super gestrest is. Dan kun je geur in de ruimte gebruiken om mensen een rustiger gevoel te geven, waardoor zij rustiger met elkaar in gesprek gaan."

Creativiteit

Op de vraag hoe je eigenlijk geurambassadeur en geurpsycholoog wordt, vertelt De Vos dat zij haar hele leven al beeldend kunstenaar is. Zij studeerde af aan de HKU en jarenlang heel commercieel werkte als art director en stylist voor grote bedrijven. "Dat was echt met het idee van 'u vraagt en ik ontwerp'. Op een gegeven moment was ik toch wel een beetje klaar met elke keer mijn creativiteit in te zetten voor anderen. Toen ben ik autonoom gaan werken."

Ook begon zij aan de beroepsopleiding Natuurgeneeskundige Aromatherapie. "Zat ik daar als beeldend kunstenaar tussen de zorgprofessionals", lacht zij. "Dat was heel interessant, ik moest ook echt de hersenen laten kraken. En terwijl ik met die studie bezig was, vind ik juist het psychische aspect zo interessant. Geur brengt je ergens. En hoe werkt geur dan? En waarom? Geur werkt heel goed op het moment dat je er niet bewust van bent. Want dan ga je anders gedragen, zonder dat je denkt 'ik ruik het'. Als je het heel erg ruikt, gaat het op je persoonlijke herinneringen werken."

De Vos volgde daarom nog de driejarige opleiding Jungiaanse psychologie. Zij geeft daarbij aan dat je geur 'ook letterlijk' binnen de psychologie kunt toepassen om herinneringen op te halen. "Je kunt met mensen met alzheimer weer in contact komen door ze geuren uit hun verleden te laten ruiken. Want het zit in dat stukje van dat brein dat je in een keer weer een gesprek kunt hebben. Dat vind ik fascinerend."

**'Je kunt met mensen met alzheimer
weer in contact komen door ze
geuren uit hun verleden te laten
ruiken'**

En ja, vervolgt De Vos, wanneer zij anderen vertelt dat zij geurambassadeur is, leidt dat altijd tot een gesprek. “Dan zeg ik dat ik gespecialiseerd ben in de effecten van natuurlijke geuren en dat ik dat verwerk in kunst. En dan vraagt men ‘hoe dan?’ en waar kun je dat leren?’. Maar er is niet een opleiding. Het zijn allemaal stukjes deelgebieden die je samenvoegt”, geeft zij aan. “Toen ik hiermee begon, verklaarde iedereen mij voor gek. Uitdrukking geven aan al die verschillende geuren is mijn innerlijke drive als kunstenaar. Het kan en daarom doe ik dat. Zo zit het een beetje in elkaar.”

Spanderswoud

Inmiddels heeft De Vos in zo’n beetje alle werelddelen wel gewerkt en geëxposeerd. Hilversum is echter altijd haar plek geweest. “Wat ik in Hilversum zo tof vind, is dat wij zijn omringd door natuur. Daar houd ik van. Sinds ik ook een hond heb; die laat mij nog meer zien, dan je ziet als je geen hond hebt. Ik moet elke dag naar buiten, kom elke dag op favoriete plekken. Ik loop heel graag in het Spanderswoud, bij de akkertjes. Dat vind ik een heel fijne plek. Dat is echt ‘mijn’ bos. En de Hoorneboegse heide vind ik ook heel fijn, omdat de honden daar los mogen. Het maakt mij dan niet uit wat voor weer het is. Ik zeg ‘het weer is en wij zijn en je moet je ernaar kleden’. Ik kom altijd buiten. Fijn is ook dat wij zo centraal gelegen zijn. Ik heb natuurlijk heel wat exposities in Amsterdam en daarbuiten. Je kunt makkelijk van de ene plek naar de andere, zit eigenlijk altijd in het midden.”

(Tekst gaat verder onder de foto)

(Foto: © Foto Miché / Bastiaan Miché)

Minder fijn, vervolgt de Hilversumse, aan haar woonplaats is het culturele beleid. Dat is volgens De Vos te veel gericht op media en beeld. “Ons stadsmuseum is nu een fotomuseum geworden. Daarvoor hadden altijd de lokale kunstenaars een plek om minimaal een keer per jaar hun werk te tonen. Dat kan niet meer en dat is zonde. Gelukkig krijgen wij wel met Art Hilversum (waar De Vos deel van uitmaakt, red.) in de nieuwe bibliotheek op de Gooische Brink een eigen ruimte. Dat is echt geweldig. Maar het is gewoon heel belangrijk dat gemeentes zich inzetten voor de lokale kunstenaars. Wij hebben behoorlijk wat kunstenaars en als je kijkt naar hoe Laren en Blaricum daarmee omgaan: die koesteren hun kunstenaars. Hilversum doet dat niet echt.”

‘Maar het is gewoon heel belangrijk dat gemeentes zich inzetten voor de lokale kunstenaar’

Als voorbeeld noemt De Vos de exposities in de gang van het raadhuis. “In het verleden was het heel normaal dat je ‘hanggeld’ kreeg aangeboden, waar je werk hangt. Tegenwoordig is het bijna omgedraaid: dat je betaald wordt om

ergens te mogen hangen. Nu hoeven we in het raadhuis in Hilversum niet te betalen, maar de gemeente mag iets meer waardering uitspreken. Het gaat om het gebaar. Het hoeft helemaal geen grote vergoeding te zijn, maar er komen daar wel zes weken lang kunstenaars die gang opleuken voor alle medewerkers daar. Nou, daar mag toch iets tegenover staan. Maar goed, zo sta ik erin. Heel veel kunstenaars zijn bang om iets te zeggen, omdat zij dan bang zijn dat zij dan nergens meer kunnen exposeren. Zo sta ik er niet in. Wij moeten ons daar bewust van zijn. Er zit heel veel werk in. Heel veel kunstenaars werken zich echt uit de naad. Dan is de beloning zo schraal.”

Daarbij maakt De Vos de vergelijking met de bakker. Die geeft zijn broodjes immers ook niet gratis weg aan iemand wanneer die aangeeft het brood te eten en iedereen te laten weten hoe lekker dat brood is. “Waarom bij kunstenaars dan wel? Dat zou ik wel willen meegeven. Mensen vinden het toch hartstikke leuk? Kunst is ook de bakermat van de beschaving.”

Klimaat

Maatschappelijk betrokken voelt De Vos zich vooral wanneer klimaat het gespreksonderwerp is. Het verbaast haar dat dit momenteel volledig is ondergesneeuwd binnen de wereldpolitiek. “Dat is gewoon echt super bizar, want het ene hangt natuurlijk met het andere samen. Wij kunnen doen alsof onze neus bloedt, maar uiteindelijk is dit de enige planeet die wij hebben. Dan zullen wij er toch een beetje zuinig op moeten zijn. Als je ook beseft hoe de aarde voor jou zorgt, letterlijk, doordat je eten uit de aarde haalt, dan ga je niet zomaar pesticiden strooien in je tuintje of rommel achterlaten in een bos.”

De Vos zal zich de komende tijd met haar kunst blijven inzetten voor zaken als het klimaat. Geur is voor haar daarbij het middel. Het mooie is ook, zegt zij, dat geur iets is waarmee mensen elkaar kunnen vinden. “Geur is een universele taal. Natuurlijk gaat het over waardering van bepaalde dingen. Dat is anders, dat is het culturele besef. Maar de universele behoefte aan je goed voelen, het buiten zijn en kunnen genieten; daar zorgt geur voor. Denk aan eten. Wij weten sinds corona dat eten zonder geur niet smaakt. Dat is de waarde van je reukzin. Ruiken wordt zeker onderschat. Pas wanneer mensen langere tijd hun reukzin kwijt zijn, vinden zij dat vreselijk. Want ruiken hoort bij de vruchten van het leven: je partner herkennen, een pasgeboren baby en genieten van lekker eten, die ergens aan gekoppeld zitten. Dat is toch heerlijk?”

Foto's: © Foto Miché / Bastiaan Miché

Tekst: Stefan van Hees